

אברהם ב. יהושע: בסיס־טילים 612

ובלילה פוקדת אותו התעוררות קצרה בטרם שחר, כאילו מישהו דחף אותו מן המזרן אל השטיח, אחז בשכמו וניער אותו מן הרצפה, העלה אותו על אחת הפורסות מול מסך הטלביזיה האפור, המבהיק בחשיכה, שם צללית לקויה של פניו מתחילה לרחוש. והוא, רצוף משינה, אבל ער לגמרי, תוחב מקטרת מרה בפיו, רוצה לומר משהו, מוכן אפילו לתת הרצאה קטנה.

עוברות כמה דקות והוא מתהיל לשוטט בדירה החשוכה, חולף במטבח, בשירותים, בחדר הילד; פותח את דלת הדר־השינה ונעמד בפתח, מטיל צל על גוויית אשתו הנחה אלכסונית במיטת הזוג. משתתה לשמוע אולי תאמר משהו בשנתה, תיבב אולי, אחר נסוג, חוזר לחדר־האורחים, ניגש אל מכשיר־הראדיו ובעצמה רפה מגשש בין מוזיקה רחוקה, פרקי קוראן ואותות ממרחקים. שוקע בכורסה וחושב על גירושו הקרבים־והולכים ואיך יצטרך לפרק את הבית, ואט־אט הכוחות אזלים, נשימותיו קשות, והוא כורע על השטיח, מותח את הסדין, מריח עקבות רגליהם של אנשים, וצונח שוב לשינה עמוקה.

בבוקר, כשהאור מציק אותו מבעד למרפסת הגדולה, לא נותרה מפל ההתעוררות המוקדמת אלא גורה אדומה בראדיו שנחנק בין שתי תחנות.

ואז הוא קם, שופת מים על אש, רוחץ, מתלבש, מקפל את המזרן, הסדין והשמיכות, מוחה את סימני הלילה והולך להעיר את הילד. בשבועות האחרונים הוא מרים אותו ממיטתו, כמו שהוא, רדום עדיין, נושא אותו למטבח, מושיבו לידו, שותה את הקפה ומדבר אל הילד הנסוך תנומה.

זה כבר כמה חדשים אין הוא מחליף מלה עם אשתו. היריות הראשונות נורו מזמן, הסיבות ניטשטשו, עכשיו הם במלחמה גמורה. פעם היו מסוגלים להתכתש יום שלם, לא מרפים זה מזו, לפעמים אף שוכחים לצאת לעבודה, ועד עומק הלילה, בחימה שפוכה, שוברים כפעם־בפעם איזה כלי־זכוכית שמזדמן לידיים. עכשיו, כל אחד לנפשו. את ההכרחי ביותר הם מעבירים באמצעות הילד שבזמן האחרון התבגר מעט, הרצין, ובדממה החדשה שהשתלטה בבית הוא מתחיל להישחק.

כל אחד מבשל לעצמו, ואת הארוחות אוכלים במשמרות. במדרגות כשהם נפגשים הם יקפאים לרגע, מרכינים ראש, גינוני אבירים עקשניים. לו היתה מתה, הוא חושב לפעמים, בשעת לילה מאוחרת, קודם שובה ממסעות־לילה סתומים, פורש את המזרן לשינה בודדה בחדר־האורחים, ממתין לשווא לשמוע את קול המפתח בדלת־הפניסה, נדס מתוך זעם, עד שהוא נייעור בטרם־שחר ומוצא אותה במיטתה, ישנה בשלנה,

אלכסונית, בלי תנועה. ובבוקר הוא לבד, מלביש את הילד, משקה אותו, לוקח אותו לבית-הספר, נוסע לאוניברסיטה, מחפש טרמפיסטים כדי לקשור אתם דברים. אך עתה, בחופשת-האביב, אין סטודנטים בשעת בוקר זו, ובצומת-הכבישים, כשהוא נתקע בשיירת מכוניות, שתי עובדות-נקיון מהאוניברסיטה מזהות אותו, מתנפלות אל המכונית הזוחלת לאטה, והוא נעצר, פותח את הדלתות, אינו עונה לתודתן, ובהתרג-שות, בפראות כמעט, דוהר אתן בתוך אביב משונה, עכור, מלא רוחות לחות, שיירים של חורף שלא היה חורף אלא שמיים בהירים וקרים, ופריחה מצומקת, רקובה כמעט, על הענפים.

ברחבת האוניברסיטה הוא פוסע באטיות מכוונת, מחפש מישהו להיתקל בו. משם לספריה הריקה כמעט, מפזר את ניירותיו על שולחן ליד החלון, הולך להוציא ממדור הספרים השמורים את ה"מיטאפיזיקה" של אריסטו, ובדממה מוחלטת, באטיות עצומה, בחוסר-ריכוז הוא מתחיל לקרוא את הטקסט העתיק, הקשה, שיצטרך לפרש לתלמידיו בשנה הבאה, עיניו נודדות בלי הרף בין השורות לעולם האפרורי שמבעד לחלון. גם שנת-שבתון זו מתפוררת במהירות, בלי תלמידים, מנותק בספריה. זה שלש שנים לא פירסם דבר. ידידיו אומרים: כבר נגמר, מת. מזמן היה צריך להסתער על משהו. ושוב הוא קופץ ממקומו לחפש מישהו, לעלעל בעתונים בחדר סמוך, להסתובב במסד-רוגות, חוזר אל שולחנו, קורא עוד שנים-שלושה עמודים, ושוב הוא בחוץ, ענן-עשן מתאבך ממנו, הולך לגזברות לבדוק אם מחשבים את המשכורת שלו כהלכה, משם אל תיבת-הדואר למצוא רק ספר-שירים צנום ששלח אליו ידיד ישן, מתקופת הלימודים, שכל שנה לקראת האביב הוא מפרסם על חשבונו את שירי-האהבה התפלים שלו. הוא קורע את המעטפה, מעיין בהקדשה, מעלעל קצת ונמלא יגיעה. ושוב במסדרונות משוטט לו באפס-מטרה, פוסע בעקבות סטודנטית רפה, דקה, נעמד לידה לקרוא בלוח-המודעות, עוצר נשימתו, מתבונן בה בגניבה, כבר זמן רב, מוכן להתאהב, ללא תקנה, אם רק יותן לו. אחר נסוג, חוזר לספריה, נטול-חשק, בהתנגדות גוברת-והולכת, שוקע בקריאה, ורק אחרי עשרים עמודים הוא תופס שמאומה לא נקלט, והוא שב לבראשית, מכריע את עצמו לסכם כל פיסקה, כמו סטודנט-מתחיל, מבטו ננעץ בגרגרי-חול שמידפקים בזווית החלון, כמה מהם חודרים באורח-פלא, מגיעים עד לעט הכותב ביגיעה.

סמוך לצהריים הוא מחזיר את הספר למדור הספרים השמורים.
 "לשמור לך אותו לאחר-הצהריים?" שואלת הספרנית הזקנה, הרגילה כבר שהוא מופיע פתאום בשעות הדימדומים.
 "לא, אחר-הצהריים אני נוסע לסיני, להרצות בבסיס-טילים", הוא אומר כלאחר-יד, מחייך בנעימות, מקווה שערכו עולה בעיניה.
 "אז למתי?"

"למחר בבוקר, כרגיל".

היא אף אינה מרימה את עיניה.

"כן, הערב אני חוזר...", הוא מוסיף ברפות.

אבל הזקנה מחייכת בפיוזור-דעת, לא בדיוק הקשיבה, או שלא נראה לה מופלא, המרחקים שהתקצרו.

אבל הוא היה גדהם כאשר לפני שבוע טילפנה אליו פקידה ממדור המרצים להודיע לו על הרצאתו. בשלש תהיה בשדה-התעופה ובערב יחזירו אותך. מצדי, השיב, לא איכפת לי ללון שם. אבל היא התעקשה. לא, יחזירו אותך בערב. אבל לא איכפת לי ללון שם, אם אני כבר יורד עד שם. אבל היא היתה נוקשה, כאילו באמת אין במרחבי המדבר מקום בשבילו. וכי מגיין לה לדעת שבביתו שלו הוא לן על מזרן בחדר-האורחים.

ב

בתחילת החורף עבר ליחידה זו של מרצים משוטטים. קודם-לכן היה נקרא פעמיים בשנה, קיץ וחורף, לשבועיים שמירה על שני עמודי-מיתח ענקיים בלב השדות, ליד אחד היישובים הוותיקים. לילות השמירה הארוכים הלכו ונעשו בלתי-נסבלים, השעות משתרכות אט-אט, עד שלבסוף היה הזמן נעצר סביבו, באמצע הלילה. והוא, מדמדמ מעייפות, מרוקן מכל מחשבה, הרובה זרוק בין השיבלים, היה נכנס לתוך המסגרת של מוטות הברזל המתנשאים לגובה, יושב בתוך העמוד כקוף בכלוב, שומע את הציפצוף החדגוני של זרמי החשמל מעל לראשו, וממתין חסר-אונים עד שהשמיים שקפאו ימשיכו בתנועתם.

בוקר אחד הביאו להם מרצה צעיר, איש-מילואים שדיבר על מדיניותה של ישראל. לאחר ההרצאה, שנראתה לו פרימיטיבית למדי, התעניין אצל המרצה על-אודות יחידת המרצים המשוטטים ואיך מתקבלים אליה, ולאחר ששוחרר פנה לשם, הציג את עצמו ואת תארו ורשימה של נושאים שנראו לו אפשריים, ולהפתעתו נתקבל מיד. עכשיו היה נקרא פעם בשבוע או בשבועיים לתת הרצאה, משוטט בין יחידות שונות, בבסיסי-הדרכה, במוצבים. הארץ נפרשה לפניו, פינות נידחות שלא ידע מעולם, מדלג על הגבעות ומדבר, נושא נאומים לחיילים.

ולפתע, קהל אחר, לא עוד עשרה תלמידים עקשניים בפילוסופיה, שטקסטים מיטא-פיזיים להם על השולחנות, והם מנהלים אתו קרבות עקשניים על כל מלה, אלא שיפעת בני-אדם, צעירים ומבוגרים, שמכנסים אותם בפקודה ומושיבים לפניו, ודבריו כמו רוח קלה נושבת עליהם. ונוהגים בו כבוד. מניחים לפניו קפה או מיץ, מזמינים אותו לארוחה, וכשהוא מגלה התעניינות מראים לו גם את כלי-הנשק החדשים. טק-גישור או תותח עקום-קנה. לפעמים כשהוא מגיע אל הקו הקדמי עצמו בשעת אחר-הצהריים, וצריך להעיר את הקהל ממיטתו, הוא עולה ביזמתו אל התצפיות ושם, מבעד למשקפות ענקיות, הוא בולש אל העבר השני, רואה את האויבים הקטנים צומחים פה-ושם בין התלוליות, ממלאים בעצלתיים שקי-חול.

והוא מדבר. בשדה, במוצב, בחדר-אוכל, מתחת לשמיים תכולים, מתחת לסככה, על פסגת-הר, או בבונקר מתחת לפני האדמה. בשעת בוקר מוקדמת, בצהריים, ולאחר ארוחת-ערב. חוזר עשרות פעמים על שתיים-שלש הרצאות קבועות, הפדיחות מתמס-

דות אף הן בתוך שטף ההרצאה. הקלות שבה זורמות המלים מפיו מפתיעה גם אותו. עדיין הוא שומר על התרגשות מסוימת, בכל פעם מחדש, אך לאחר צרור המלים הראשון היא גוועת במהירות. ופרצופי החיילים לפניו, עם-ישראל כולו. מגמגמים, מפהקים, מתוחים, צוחקים, נרגזים. והוא עדיין נהנה למחשבה שהנה הוא מסיים את ההרצאה, עונה על השאלות האחרונות, וחירות בידו לעזוב אותם, והם הנשארים למשמרת-ליקה ארוכה. לשווא הוא מנסה לשמור בזכרון פרצוף אחד או שנים משומעיו המתחלפים לפניו בלי הרף. לעומת זאת, הנופים גחרתים והולכים בו. מבט על גבעה רחוקה, ואדי סבוך, שביל-עפר הנושק גדר-בטחון. וגם כלי-הנשק. הטנקים, התותחים המתנייעים, כוונות אינפרא-אדום על מקלעים. וכיום, גם טילים. את הטילים עדיין לא ראה.

ג

את האוניברסיטה הוא עוזב בצהרי היום, והשמיים מערבולת אפורה. חותך בלי רחם את העדר הקטן של טרמפיסטיות שממתין על כביש-היציאה, ומדהיר את המכונית הביתה. לפתע נפלא בעיניו שעוד היום יהיה בסיני, ובערב ישוב. בפניסה הוא נוכר בתיבת-המכתבים באותה להיטות של ציפיה ארוכה לבשורה לא-ידועה. את מכתבי אשתו הוא בודק ומשאיר בתיבה, ואת הדואר חסר-הערך שנשלח אליו הוא קורא בחיפזון, משמיד תוך כדי עלותו במדרגות. נכנס לבית הדומם, ישר למטבח, מחמם את המזון שבישל לעצמו בתחילת השבוע וטעמו מתפחם והולך מיום ליום. רוחץ את הכלים, אוסף את הפירורים, נכנס לחדר-השינה לקחת את בגדי המילוי-אים שלו ונדהם למצוא אותה עדיין ישנה באפלה, באותה תנוחה אלכסונית לילית, בפנים שלושים, כאילו עמד הזמן מלכת. מה קרה? לרגע הוא רוצה להעיר אותה, לשאול משהו. בעצם, מה עניינו. לו היתה מתה כבר, אבל נשימותיה עמוקות מפעמות בחלל החדר. כוס מים על המדף ולידה כדורי-שינה מלבינים באפלולית. הוא אוסף את בגדי המילואים שלו. מכנס-ח'אקי בהירות, מקטורן-עור מהוהה, חולצה אפורה, נעליים גבוהות. מתפשט, מסתובב כמה רגעים בלבגיו, מעלה שאון קל. אבל היא ללא תנועה, כפות רגליה שנשרו מבעד לשמיכה שיש חיור. לכמה שניות, בהיסח-דעת, תאוותו. אבל שמש שפוצעת מבין העננים מדליקה את חרפי התריס המשולשל, מטילה עשרות חיציי-אור נגדו. הוא מרים מעט את התריס לראות את השמיים שנחשפו. מבטו נופל על הרחוב השקט, אל הילדים החוזרים מבית-הספר. הוא ממתין מעט והנה גם בנו בקצה הרחוב, מטפס בודד, שחוח תחת ילקוט עמוס. וכשהוא נשטף אהבה אליו הוא מוריד חרש את התריס, לובש במהירות את בגדיו, מניח כובע ישן על ראשו, נוטל את תיק המילואים שלו ויורד במהירות לרחוב.

ליד הפניסה הוא מוצא את הבן, סמוק, יגע מיום-לימודים, חבול מעט מההתפתשויות שהוא מנהל באחרונה. הוא מושך את הילד אליו, מחליק את שערותיו, מתקן את הלבוש שנפרע וממטיר עליו הוראות. מה יאכל, מה יעשה, מה יאמר לאמו אם תשאל עליו. טס לסיני להרצות בבסיס-טילים ועוד הערב ישוב. הבן אינו קולט את הטיסה,

גם לא את סיני, רק את הטילים. חיוך מאיר את עיניו. טילים אמיתיים? בודאי, אבל אל תעיר אותה, אם יטלפן מישהו תענה אבא איננו, אמא ישנה. זה הכל. והילד שומע, כל הזמן מנענע בראשו, אומר טוב, טוב, טוב. כבר נעשה בודד אף הוא. ועכשיו המרצה אוסף אותו לחיקו, מנשק אותו, והקטן עומד בשקט, מרפין ראשו, בזמן האחרון הוא קופא באורה משונה, גם מתאדם כשאביו מנשק אותו. ושוב השמיים מתקדרים. וכמה טיפות גשם נושרות ופוסקות מיד, כמו גיטוי, כמו געגוע. והוא ממחר אל מכוניתו בדרך לשדה-התעופה.

ד

הוא מסתכל איך תל-אביב נוטה לאטה, מתנדנדת ימינה ושמאלה, כמבקשת להתהפך, עננים נושרים עליה במהירות, אחר-כך מתחילה לשקוע, הים מכסה אותה. הים, גון ירקרק, נסער, רוחות צובטות אותו ופורמות נוצות זעירות. עכשיו רק הים, לכל מרחב האופק. ומה נשאר מהשמיים? תערובת של אור עכרורי. אביב מדומה מאד.

הוא פותח את תיק הסטודנט הישן שלו שהפך תיק מילואים ובודק את תכנו. ספר השירים שנשלח אליו הבוקר, אותו תקע לשם ברגע האחרון, גלולות נגד כאב-ראש, גלולות-שינה, גלולות-התעוררות, חפיסת טבק, תפוח-עץ מרקיב מן ההרצאה הקודמת, סכיני-גילוח, ולבסוף, מקומטים ומגוללים, ניירות ההרצאה, ראשי-פרקים כתובים ביד-ענק. "הציונות בהתמודדות עם אידיאולוגיות אחרות", "יהדותו של הישראלי", "פני החברה הישראלית בסיכסוך ממושך". את הנושא הוא בוחר תמיד ברגע האחרון, לפי מצב-רוחו, הרעש מסביב, האור על פרצופי השומעים, המרחק בחזרה הביתה. לפעמים הוא בא, נעמד ומדבר בשטף, שעה תמימה בלא להפסיק, ומסתלק מיד עם תום ההרצאה. לפעמים הוא מלבה ויפוח, זורק בעיות מדומות, ומתחיל להתנצח בשלוות-נפש עקשנית.

ובינתיים מתקדמים כל הזמן מערבה, מלוא עצמת המנועים, את החוף איבדו מזמן, כאילו נוסעים לאירופה ולא למדבר. אך לא יעבור זמן רב וכבר מורגשת נטייה קלה של שיבה, בקשת רחבה מתחיל המטוס לחזור אל החוף.

הוא האזרח היחיד במטוס. החיילים הסירו כובעיהם, הניחו כלי-נשקם מתחת למושבם המרופדים, מתרווחים, מרשרשים בעתונים, פותרים תשבצים בספרונים רפים, מפט-פטים בקולות רכים. שכנתו למושב, חיילת קטנה ועדינה, מתכווצת ליד החלון ועתון-ערב בידה, כאילו מפחדת שנגע בה, אבל הוא לא רצה לגעת בה, רק לשוחח, להחליף כמה מלים, בלי תקוה, בלי המשך. חירותו עדיין לא ברורה לו. יחסיו עם נשים יגעים. מראש הוא מוותר.

מעל ראשה, במבט צמא, הוא מתבונן בארץ השבה לאטה. חולות, בתים, שדות, מטעים אחרונים על גבעות מצהיבות. השמיים צלולים והשמש שנעלמה כל הבוקר הנה היא שטה לפנייהם, בכל עצמתה. רעש המנועים עם להט חום קיצי נוסכים תנומה סביבו, לאט נשמטים ראשי קצינים וחיילים סביבו, העיניים מתפהות, מסוממות. גם הוא היה מנסה לנמנם קצת אלא שעדיין הוא מצפה לחידוש בנוף המדברי הזורם לאטו. המקטרת

כבדה בכף ידו. בזהירות הוא קולט את עתון-הערב שצונח אליו מן המושב לידו, אחר-כך את הגוף הקל-כנוצה של החיילת שאיבדה אף היא לפתע את עירנותה, ועם נטיית המטוס נוגעת בו מגומגמת, סיפת-ראש נושרת בחיקו, בעדינות מתלקחת תאוותו, והוא חושב לפתע על הרצאה פרובוקטיבית, הרסנית, דווקא בבסיס-טילים, לפני היחידה המובחרת ביותר.

וכבר הם עמוק בתוך המדבר, החיילים מתחילים להתנער, גם החיילת שגרדמה לכמה דקות ניתקת ממנו, פוקחת את עיניה והן דומעות מעט. הוא מושיט לה את העתון, והיא מחייכת בפיוור-דעת, פרועת-שער.

"מתי נגיע?" הוא שואל, מחזיר לה גם סיפת-ראש שנפלה על חולצתו.
היא מעיפה מבט מהיר במישטח המדברי, רפה-הצורות, חסר-הפיוון:
"כבר הגענו..."

ואמת, לא יעבור זמן רב ורעש המנועים נחלש, המטוס מאבד גובה, וכשהם מרחפים על המסלול עדיין שממה גמורה, הוא נרכן אל החלון, שותה בצמא כל פרט שמתגלה, נפעם לראות בצד המסלול מטוסי-קרב בהירים, חרטומם שמוט מעט.

"פאנטומים..." הוא מזהה, באותה התרגשות משונה שגורמים לו באחרונה כלי-הנשק.
"מעץ צבוע..." מחייכת החיילת העדינה, נועצת בו עיניה, כאילו לראשונה הבחינה בו באמת. "אף פעם לא היית פה?"

"בחמישים-ושש... לכמה שעות... פה בסביבה..."

"בחמישים-ושש?" היא תמהה. "מה היה בחמישים-ושש?"

"מיבצע-סיני. הצניחו אותי פה, על אחת הגבעות."

והמטוס נעצר, הכל מזדרזים לקום, חובשים כובעיהם, מכתפים את נשקם, נדחקים אל הפתח. דיילת, שבמשך הנסיעה הסתתרה, עומדת בפתח, לבושה מדים צבעוניים, מחייכת אישית לכל אחד, נפרדת לשלום, כאילו היו נופשים שהגיעו למקום-שעשועים. הוא פוסע עקב-בצד-אגודל אחרי שכנתו, מתבונן בערפה הזך, אך על המסלול, כדרכו, הוא מאבד אותה, בלי להיפרד אפילו במלה אחת.

ה

שדה-תעופה מדברי, מופה-אדם, מהומה של מערב פרוע. ליד הגדר עשרות כלי-רכב, ממתנינים ככרכרות לבאים. סוסיות, טנדרים, ג'יפים, משאיות, זחל"מים, אפילו טנק ישן נשלח במיוחד לאסוף שני חיילים.

עיף, כאב-ראש דק רוחש בו, מקטרת כבויה ומרה בפיו, הוא מסתובב ברחבה המתרו-קנת, ביד אחת תיק הסטודנט הישן וביד שניה סרט-קולנוע שנמסר לו בשדה-התעופה בשביל קצין-החינוך המקומי. סרט-הקולנוע במזוודה שחורה ודקה הוא שמושך אליו חייל רזה, כהה-עור, שמתקרב אליו בעצלתיים, נושא טראנזיסטור ישן, ענק, מלופף בחבלים ומזמר ברעדה מיצעד-פזמונים מצרי. בכף-ידו טמונה פיסת נייר עליה בכתב נשי, רך, בשיבוש קל, שמו של המרצה.

"כן, זה אני..."

והחייל ממולל את הפתקה, כאילו כבדה עליו, ומשליך אותה אל האדמה החרבה, מוביל את המרצה אחריו אל משאית גדולה וריקה, וכשהפזמונים מסתלסלים מן הטראגזיסטור שמונח על המושב ביניהם הם חוצים אט-אט, במנוע כבד, בסיס רחב, סזאן, שערפל-אבק עולה ממנו.

וכבר הוא חוקר את הנהג.

"נוסעים ישר לסוללה?"

"לא, רק למפקדה."

"ואיפה הסוללה?"

"לא רחוקה..."

"אני עוד אספיק לחזור הערב?"

"למה לא."

"ומי החיילים שם?"

"סדירים."

"בוגרי-תיכון כולם?"

"לא כולם... על מה אתה מרצה?"

"נראה עוד... אני אחליט במקום... אולי אתן לחיילים לבחור..."

הוא מעדיף לא לגלות מראש את נושאי הרצאותיו. למבט ראשון הם נראים מיושנים, כבדים, עשויים להרתיע...

"תרצה על סמים", מציע לו הנהג בנדיבות. "אתה יכול להרצות על סמים?"

"סמים?" המרצה נדלק, מבודח מעט.

"כן, לפני כמה זמן הבאתי להם מרצה על סמים... שיגע את החברה..."

"אז בשביל מה לכם עוד הרצאה?"

"סתם... זה מעניין... אולי על סוגים אחרים של סמים..."

המרצה מתייך בינו לבין עצמו, עשן מתוק ניגר מבין שפתיו.

"החיילים לוקחים סמים?"

"היו רוצים לקחת..."

ומסביב תלוליות, ארץ-תלאובות, גבעות-נחושת, אשפה צבאית, סככות, מבנים, וכלי-רכב נוסעים במרחב, מימינם ומשמאלם, חוצים לפניהם, עוקפים מכל הכיוונים. וכפעם-בפעם אנוסים להיעצר ליד מחסום של חבל, שקצהו בידו של חייל כהה, בן-דמותו של הנהג, שרוע על כורסת-נצרים מפוררת, משותק ומעוות מרוב בטלה.

"לאיפה?"

"פתח כבר..."

"לאיפה?"

"פתח כבר, מה איכפת לך..."

"לאיפה?"

"ל-612. פתח כבר, לעזאזל..."

אבל הלה לא זע, כמומיה, כפגר, נשאר שרוע, רק בת-צחוק ממזרית זוהרת בפיו.

"מה אתה מוביל שם?"
 "מה איכפת לך. פתח כבר."
 "מה אתה מוביל שם?"
 "מרצה."
 והחבל צונח לפניהם.

ו

והמשאית מתגלגלת לבסיס-שירותים קטן, עושה סיבוב ברחבה, ומדמימה ליד אנדרטה שנולדה מדמיון צבאי חד-משמעי. זנב קרוע של מטוס מצרי, אכול חלודה, שחריציו האפלים, שעירים כלשהו, פעורים לנוכח הטיל שמחץ אותו ועתה שב וקם לתחייה, צבוע בצבעים עליזים, עטור כתובת-קעקע של פסוקי תנ"ך שהוצאו מהקשרם.

"עד פה אני צריך להביא אותך..." מפה הנהג בטראנזיסטור להדמימו, וכמו פרפר מתעופף-גמשך אל קבוצת חיילים שמשחקים בכדור בקצה המחנה. והוא כבר רגיל שמעבירים אותו כך, מיד אל יד, ממכונת אל מכונת, לפעמים מניחים אותו בחדר אפלולי, בתעלת-קשר, במחסן ציוד, עד שמלקטים את השומעים שלו.

הוא יורד מן המשאית, מתחיל להסתובב ברחבה, עדיין התיק ביד אחת וסרט הקולנוע ביד שניה. פוסע בין ביתנים טרומיים, אדמדמים כלשהו, באור חריף, אור-קיץ גלוי, מתחת לשמיים תכולים-מתוקים, מתבונן סביבו כמי שאינו שייך למדבר הזה שאינו אלא נוף מיגע של גבעות נמוכות, מטושטשות-צורה, תערובת שלא מתאחה בין דממה עמוקה, מתה, ושאון הבסיס, נהמת הטנקים, צעקות ופקודות מרחפות.

הוא מקיף את האנדרטה, טופח קלות על הטיל ושומע את הד הריקות, מקלף פיסת ברזל מזנב המטוס הקרוע, ותמה לראות באיזו קלות המטוס מתפורר בין אצבעותיו. רבע שעה עוברת ועדיין הוא לבדו. אין איש יוצא אליו. הוא מתקרב אל החיילים המשחקים, מתבונן בגופות השחמחמים, הנוצצים בזיעתם, מרדפים אחר הכדור בשתיקה, בחימה כמעט. כבר אינו יכול לזהות את הנהג, שפשט אף הוא את חולצתו והצטרף למשחקים. עומד דומם ומאבך מקטרת, ובינתיים על הקרקע החרבה, בין רגליו, מתרחשת תנועה קלה, מערבולת דקה של חול, כאילו סופה קרובה להיולד מן האדמה. וכדרכו ברגעים של המתנה, כבר הוא מיצר על הזמן האבוד, מאמין שאילו ישב ברגע זה בספריה היו מוצא סוף-סוף את הריכוז שחומק ממנו. עוברת עוד רבע שעה. שירטוטי הגבעות מתחדדים מעט. אין איש. שכחו אותו. בעצם, מה איכפת לו, מכל-מקום עוד הערב הוא שב, מוכרחים יהיו להוציאו מכאן. אבל את ההרצאה היה רוצה דווקא לתת, מתאוות לדבר, בלא שיפסיקו אותו, לשבור את השתיקה שנמשכת כבר כמה ימים. הוא חוזר למשאית, צופר כמה צפירות מקוטעות, הולך אל אחד הביתנים, מתחיל לדפוק על הדלתות, הראשונה, השנייה, השלישית, נעמד לבסוף מול סגן-אלוף קשיש, ראשו שיבה, מוקף דגמים של טילים קטנים, זוהרים באור אחר-

הצהריים, על הקירות דיאגרמות של טילים, תצלומים של ירי טילים. אידיאולוגיה של טילים.

הקצין אינו מבחין במרצה הנכנס בהיסוס. הוא שקוע בקריאה, בריכוז, בדבקות. "סליחה...", ומושיט לו את צו־הקריאה.

והלה מרים את ראשו, מסיר משקפיו, נוטל את הצו בידיים רכות, נשיות כמעט, אינו קורא בו כלל.

"זו לא כאן, לא אצלי... תלך לגינג'ית..."
"הגינג'ית?"

"קצינת־החינוך... היא מטפלת במרצים..."

ומורה לו על הביתן מנגד, מחזיר לו את צו־הקריאה.

המרצה נסוג אחור לאטו, מסתכל בטיילים הקטנים המונחים כצעצועים על המדפים, מתאוה לגעת בהם, וגם נוגע בקצות אצבעותיו. רסיסי פניו מנצנצים אליו.

הקצין עוקב אחריו בסקרנות.

"על מה אתה מרצה?"

והוא מסתבך על המפתן, תוחב את המקטרת לפיו, לועס אותה, שולף, עדיין לא החליט בדיוק, כאילו זה משנה למישהו, כאילו יש בנושאים שלו איזה פגם מהותי. נניח, משהו על זהות יהודית, או איזו סקירה קלה על פני החברה הישראלית בסיכסוך ממושך. יכול להיות גם הציונות בהתמודדות עם אידיאולוגיות אחרות, למשל השמאל החדש. תקוי בחיילים. לא איכפת לו לתת להם לשאול סתם שאלות, כל מה שעולה על דעתם, והוא ינסה להשיב.

הקצין מקשיב בתמהון־מה, כאילו יש בנושאים שלו משהו מוזר, מקורי במיוחד, שמעורר דאגה קלה.

"אתה רוצה לשוב עוד הערב?" הוא שואל ברכות.

"כך הבטיחו לי...", ולפתע הוא נתקף חרדה שמתכוננים אולי לעכב אותו, "למטוס האחרון... לא אספיק?"

"תספיק..."

והוא עכשיו ממהר, סוגר את הדלת אחריו. חוצה את הרחבה, ניגש לביתן, דופק על דלת, דוחף אותה, נכנס לחדר פרוע, מוזנח, שתריסיו מוגפים, ספק משרד ספק חדר של נערה, ובאפלולית שנקרעה, בריח דק של עיפוש, הוא מגלה על מיטה סבך של שער אדום, לוהט. נערה, נפיל, גינג'ית גדולה, מכוסה בשמיכה, שוכבת על בטנה. מסביב מושלכים בגדיה, חולצה וחצאית כחולה, לבנים ליד טלפון צבאי. ספלי קפה מזהמים, בקבוק יין ריק, על הרצפה מרבד של קליפות גרעינים.

עייף הוא נוגע בה. יכול היה להרים את השמיכה ולשכב דומם לצדה עד שהערב וכלה ותגיע שעתו לשוב, אבל הוא רק נוגע בה, קלות, ממורמר.

"את הגינג'ית?... הוא שואל את בבואת עצמו שחוזרת אליו משתי עיניים כחולות גדולות שנפקחות אליו, מושיט את צו־הקריאה המקומט. "אני המרצה. מישוהו צריך לקחת אותי ל-612."

הוא כבר אומר 612, כאילו היה זה מקום מוכר, כאילו כבר שנים הוא מסתובב בין הסוללות פה.

היא מחייכת, לוקחת את צוֹ-הקריאה, לא קוראת, מטמינה מתחת לכר.
"הגעת..."

"כבר לפני חצי שעה. אני מסתובב פה סתם. ועוד הערב אני צריך לחזור. בסוף לא נספיק."
"נספיק."

ושוב היא מחייכת אליו, חיוך רחב, מתגרה, עדיין מכורבלת בשמיכה, ערומה, קרוב לוודאי. הוא מחזיר חיוך, גבוך, נבהל מעצם חיוכו. נפילית כזאת, אפילו היה לו זמן היא בלתי-אפשרית בשבילו. תקוע בדממה כנגדה, ממתין שתשלוף את עצמה מן השמיכה.

אבל היא עדיין שוכבת, עיניה צוחקות.
"נספיק, אם תתן לי להתלבש."

הדם פורץ אל פניו, יוצא מתוך האפלה, מרביד הקליפות מרשרש תחת רגליו, משאיר את הדלת פתוחה, הולך אל הרחבה, מסתובב ליד האנדרטה, נרגש מאד. ובמרחק הוא רואה איך בוחק עז צומח שם באפלה שהותיר, אֶשד של קרניים. אט-אט היא מתלבשת והוא כבר מתחיל לשוב אליה, לא גורע עין, בחציפות, לא מסתיר את מבטו. וכשהיא בפתח, בחצאית קצרה מדי, ילדותית, בסנדלים, רוכסת מעיל-רוח מעוטר דרגות-סרן מהזהות, כבר הוא נעמד בסמוך אליה, ראשו תלוי מעט במרומים.

"אפשר רק לרגע לטלפן לארץ?"

"אתה כבר מתגעגע?..."

"לא... משהו... רק רגע... פשוט..."

והיא מושיבה אותו במיטתה החמה עדיין, משיגה לו קו ויוצאת. ובבית הילד מרים את השפופרת, ואליו מצטרפת כל נהמת המדבר.

"יורמי, זה אבא", הוא צועק אל תוך הקו הרועד, הנושב.

אבל הבן אינו מזהה את הקול שהתעוות.

"אבא איננו, אמא יושנת", הוא שומע מתוך המערבולת את הקול השקט, המסודר, הבא ממרחקים.

"זה אבא... אתה שומע אותי?" הוא קורא בנואש.

אבל הילד נעלם, ואתו כל נהמת המדבר, ושקט עמוק חוזר לקו, ומישהו בתוך שיחה אחרת, סמוכה מאד כנראה, בקול חרישי, מפתה, ממשיך לדבר אליו דברי-אהבים.

ובפתח, הג'ינג'ית, כמו עמוד-אש, מסתכלת דומם איך הוא נאבק עם הטלפון.

"גמרת?"

ז

בעצם, צריך היה לשוב מיד הביתה, אל הילד שמסתובב שם לבדו, לטלטל את הנרדמת שיצאה מדעתה. אבל תחת זאת הוא עולה אל ג'יפ פרוע ומזוהם שהביאה

הקצינה, על רצפתו שוב קליפות גרעינים מבוללים בכדורי תת-מקלע, קופסות-שימורים שנשרו עטיפותיהן, סוכריות מתוקות שדבקו לטפסים צבאיים, חזייה לבנה ענקית בין פחי שמן-מנוע. תערובת של כלי-מלחמה ואבזרי-נשים. ורק עכשיו, כשהוא יושב בסמוך אליה, מניח בין רגליו את התיק ומוזזת סרט-הקולנוע, הוא מבחין שכבר איננה צעירה כל-כך, כתפיה שמוטות מעט, השלימה עם נפילתה המשוונה, חתומה פה קבע מכיון שנדמה לה כי פה, במדבר האדמדם, היא בולטת פחות. מבטו משוטט במנוחה גמורה על הירכיים הגדולות, שבשרן, לבנוני, לא קולט שמש, אבל גם ענוג. מה צומח כאן? הדור הצעיר הזה, הוא חושב בהשתאות, בבחילה כלשהו, עיניו בכפות רגליה האדירות הדורסות את הדושות. והיא ממתנה עד שישלים את מבטו המשוטט, ואחר-כך מחייכת אליו, בעצבות, כאילו היא מודעת לעצמה. מנסה לאסוף קצת את שערותיה, עטרת-קוצים זוהרת, ומתניעה בפראות.

אבל נוסעת באטיות, כנסוכת-שינה עדיין, מקיפה פעמיים את האנדרטה, כאילו מהרהרת, משם אל כביש משופש, ישר כסרגל, ומעבר לשימשה המאובקת המדבר המשמים הזה, גבעות נמוכות, מטושטשות-צורה, דיונות-חול, נוף תפל, חסר-ריח, עם שיחיו העקשנים הצומחים מאובקים. מדבר המלחמות המיגע, שמלבד יתרון אסטרטגי אין בו דבר, וגם שעת-הדימדומים הקרבה והולכת אין בכוחה לפזר מעט רוך מסביב. "הנוף הזה... מדכא כל-כך...", הוא פולט פתאום, מנסה לקשור קשר. ולרגע נדמה שלא שמעה, אבל הגיפ נעצר, באמצע הכביש השמם. היא מסתכלת בו בתמהון.

"הנוף מדכא אותך?"

העצירה הפתאומית הזאת, הפנייה הישרה אליו, כאילו זה ענין אישי, שלו, או שלה. כאילו יש איזו חשיבות מיוחדת למה שהוא אומר.

"למה הוא מדכא אותך?"

הוא מחייך, מופתע, קרני השמש זוהרות עליהם. לבדם הם במרחב, כל הבסיסים כבר נמחקו מאחריהם, ורק הרחש האטי של המנוע מלווה את דברי-ההסבר המגומגמים שנאלץ לדלות מתוכו. והיא מקשיבה במתיחות, מעבירה מבטה ממנו אל הנוף ובחזרה, כאילו משהו ניתן כאן לשינוי או לתיקון.

"ואני כנראה כבר התרגלתי...", היא מצטדקת. "בעיני הנוף הזה נפלא..."

ולפתע, ברוך, בנימוס מגוחך:

"אני מצטערת..."

"את לא אשמה...", הוא צוחק, מצטמצם במושב, אפל, יודע שהוא אפל. במבוכתו הוא מגלה גרעין שלם בין הקליפות סביבו, מלקט אותו, מפצח, אוכל בהיסח-דעת, ממתין לתזווה, ואט-אט הם מתחילים שוב לנוע, עדיין בהילוך שני, מיטלטלים מעדנות בקו ישר, כאילו הזמן כולו ברשותם, והשעה קרובה לשש. ועוד צריך לתת הרצאה ולחזור הביתה.

ושוב שתיקה, והיא עדיין מחייכת אליו, כאילו רצתה ממנו משהו, הג'ינג'ית הענקית הזאת, הרכונה על ההגה, שערותיה מתחפכות בגג-הפרזנט המתנופף ברוח, והוא שוקע בגבעות שמסביבו, משתמט ממבטה. זכרון רחוק מהבהב בו.

"אף פעם לא היית כאן?"

"הייתי...", הוא עונה במהירות.

ושוב געצר הגייפ, כאילו אינה יכולה לנהל שיחה ולנהוג, כאילו מה שהוא אומר מצריך עיון מיוחד, בעמידה על המקום.

"בחמישים-ושש הייתי פה."

"מתי?"

"במיבצע-סיני..."

"גם אז נתת פה הרצאות?"

"לא? מה פתאום?" הוא מגחך, נדהם מהרעיון. "אז הצניחו אותי פה בסביבה, על אחת הגבעות, אולי אפילו הגבעה שם..." והוא מורה על אחת הגבעות באופק הקרוב, המתאדם.

היא מקשיבה, מהורהרת, שוב קופא המרחב סביבם. לעולם לא יתן את ההרצאה. "לכל מרצה שבא לפה יש סיפור על איזה קרב שהשתתף בו... פעם בא לכאן אחד, סיפר סיפורים, בילבל את המוח, בסוף התברר שזה היה במלחמת-העולם הראשונה."

"השניה...", הוא מתקן חרש.

"הראשונה", היא מתעקשת. "גם אני חשבת מלחמת-העולם השניה, הוא לא נראה זקן כל-כך..."

והוא שותק, גורע עיניו ממנה, מאבד כבר את הסבלנות. מטושטשת לגמרי.

"אתה לא נעלב?"

הוא שומע את קולה, רך מאד.

"לא". נדהם הוא מתבונן ביושבת לידו, ידיה שמוטות על ברכיה, מחייכת אליו במתיקות. והגייפ נרתע, מתחיל לנסוע, והמקטרת נשמטת ממנו, נזרקת אל הרצפה, מתגוללת בין הדושות, הוא רוכן אבל היא מקדימה אותו, מרימה, אבל תחת להניחה בידו המושטת היא תוחבת אותה ישר אל בין שפתיו, במחווה אינטימי, והוא מריח אותה בחשאי, ריח חיה גדולה, מזורה. אם כן, יש לה כוונות אחרות.

ועכשיו הוא נרגש מעט. והם ממשיכים בשתיקה, באותה נסיעה אטית, מעצבנת מתקרבים אל שרשרת-הגבעות שבאופק, והוא מפחד לומר מלה פן שוב תעצור ולא יהיה סוף לנסיעה הזו, והוא את ההרצאה שלו מתאוה לתת, המיה לוחצת בחזהו. הדימדומים, הצללים המתארכים, הריקות הזאת מסביב. דווקא במדבר הזה, לומר משהו. היכן הם? האנשים, העם. לעמוד מולם, לשמוע את הרחש, המילמולים, חריקת כיסאות או אבנים. לפשוט את הסוודר בתנועה גמרצת, ולהשליך אותו על כיסא או על האדמה. להסיר את השעון, לפזר את הניירות לפניו, ולהתחיל בדיבור כמו לטיפה ראשונה, בקול מתוק שמתקשה והולך. לחבוק אותם, לבקע את דוק האטימות, ובעד ההקשבה לחלחל לתוכם, להחדיר את המלים, בקצב גובר והולך, לראות אותם נכבשים. העיניים המתנוצצות, הפה הנפשק בתמהון קל, בהתנגדות, אחר בחיוך של הנאה. עד שהוא נרגע כליל, מתחיל לסגת, לשלוף את עצמו מתוכם, להחליק ביד קלה על השאלות האחרונות, להספיג את הזיעה, להשאיר כמה סימני-שאלה, הבטחות

לעתיד, לחייך במבוכה, לאסוף את הניירות, את השעון, לרפוס את הסוודר, ולהסתלק. הגי'פ מגביר מעט את מהירותו, רוח קלה מתחילה לנהום בין הגלגלים, הוא מסתכל בגבעות המתקרבות, עננים ראשונים מסתמנים מרחוק.

"אפשר בכלל לראות מפה את התעלה?... " הוא שואל מבלי משים, חרישית, וכבר מתחרט על השאלה. אבל היא לא שמעה, מכל-מקום אינה נעצרת אלא ממשיכה בדרכה, רק מטה מעט את ההגה, נוטשת את הכביש, נכנסת לדרך-עפר, ובלי להאט, בלי להחליף הילוך, באותה תנופה, מתחילה לטפס על גבעה, בזווית שמתחדדת והולכת, בדרך לא-דרך, כאילו ממריאים לשמיים. אבני-צור ניתזות מן הגי'פ המקפץ. ומסביב שממה, לא סימן של בית, טיל או אדם.

"זה פה?" יגע הוא יורד מהגי'פ, מחפש את הטיילים, אבל כבר רגיל למצוא את שומעיו מוסתרים בשולי גבעות שוממות, בעמקי ואדיות.

"עוד לא. רצית לראות את התעלה."

"הו, לא חשוב. תודה. באמת לא נספיק", והוא פונה בחזרה אל הגי'פ.

"בוא הנה..."

קוראת אליו כמו אל כלב.

והחירות שלפתע לופתת אותו —

ח

רוח חזקה לא-צפויה נושבת פה. הוא מרכין ראשו, אבל הרוח אינה מרפה ממנו. אוחו בכובעו שלא יעוף. מכל עבר מתנפלות עליו רוחות כאילו המתינו לו. כבר שש-ועשר. השמיים התכהו, אור עכור מסביב. בתשע הוא צריך להמריא בחזרה. האחריות על הגיינג'ית הזאת, שתחילה צריך היה להעיר אותה ועכשיו החליטה לטייל אתו על הגבעות. מצא חן בעיניה, כנראה. הוא פוסע בעקבותיה על גבעת אבן, גון חולני ורדרד לאדמה שלוטשה כאן ברוח. והיא בצעדים גסים, בהליכה מקפצת, כפופה מתוך הרגל להנמיך את קומתה. שעה מהבהב. לפני שעות מעטות עדיין ישב בספריה באוניברסיטה, אינטלקטואל רפה, חסר-ריכוז; ועכשיו הוא פה—רחוק ממקום-יישוב, מאות קילומטרים דרומה, על גבעת-אבן, מטפס אחרי עמוד-האש הנה, קצינת-חינוך שנוהגת חירות. מה היא רוצה ממנו? אולי שישכב אֶתה בזמן המועט שנותר לפני ההרצאה. אולי היו מרצים לפניו ששכבו אֶתה כאן. הוא נרעד, עיניו בכפות-רגליה החזקות, לבנת-ספיר מרצדת בין הסלעים.

כמה דקות והם בפסגה. אין זו גבעה גבוהה, סביבם מתנשאות גבעות רמות יותר, אבל היא ניצבת היישר אל בקע בחומת ההרים, ומשם נפרש האופק למרחקים. חסר-נשימה הוא מדביק אותה, והיא מראה לו את התעלה שבאופק מערב. ניצנוץ קל, מעורר-אימה של בוהק תכלת. שמש שוקעת בגבול מצרים. ועצמים רחוקים, סלעים, תלים קטנים, שיחים, כאילו מרחפים באוויר בתעתועי האור האחרון. היא עומדת בסמוך מאד אליו, גבוהה כדי קדקוד שלם, שערותיו נושקות את דרגותיה. פניה המנומשים, המנוקדים שוב מחייכים אליו.

"עדיין הנוף מדכא אותך?" כמו אל ילד קטן היא פונה אליו.
 "פחות..." הוא צוחק, מכה את המקטרת בכוח באחד הסלעים כדי לנער את האפר.
 האם היה יכול לגעת בה? הוא עולה על סלע קטן, מגביה עצמו אליה. זוכר לפתע
 את אשתו ואת בנו.
 "אולי כאן הצניחו אותך?"
 אולי.

דממה קלה.

"על מה אתה מתכוונן להרצות?"

"האם בכלל עוד נספיק?" הוא שואל באירוניה, מיואש כבר מן ההרצאה.
 "למה לא?"

ושוב הוא מתחיל להסתבך ברשימת הנושאים שלו, פניו בקרקע. מתחיל למנות חרש
 את האפשרויות השונות. "פני החברה בסיכסוך ממושך", או "יהדותו של הישראלי",
 אפילו "הציונות בהתמודדות עם אידיאולוגיות אחרות", לעורר איזה ויכוח. לפעמים
 שואלים אותו שאלות, סתם, מה שעולה על הדעת, והוא עונה.
 והיא שומעת במנוחה, אור־השקיעה על פניה, כאילו מילותיו אינן נוגעות בה, סובבות
 אותה ונושרות על הסלעים סביבה. הוא מגחך, רוכן לתלוש עלה משיח קטן שרוף
 ומאובק למרגלותיו, מבחין בפיסת־בד קרועה, במורד כמה ג'ריקנים חלודים, אכולי
 רוח, שרשרת טנק פרושה לחוליותיה, ברזנט מפויח, קופסות־שימורים ריקות, ארגזי־
 תחמושת מרוסקים. שרידים של מחנה מובס עולים ומתבהרים על אדמה סלעית,
 כאילו קרקעית־ים שנחשפה.

"כבר שמעו הרצאות על אותם נושאים?" הוא ממשיך בייאוש לא מובן.

והיא עולה על סלע, מביטה בו ברוך, נוהגת כאילו עדיין כל הזמן ברשותה. ולפתע
 נדמה לו שכבר נצח עבר מאז הגיע לכאן. והוא מסתכל אל האופק, מתמלא אף הוא
 שלנה. לוותר על ההרצאה ולגעת בה, באקראי, אחר־כך ימצא את המלים. וכבר הוא
 נרגש, רוכן שוב אל השיח לקטוף לו זרד, להרית, ללעוס משהו, לעורר את חושיו.
 ואז הוא מבחין שהשיח לרגליו אינו שיח אלא ערימת בגדים ישנים, צומחים מתוך
 האדמה בה נטמנו. סגין מתפורר, מימיה חלודה ונקובה תלויה על חגורה צבאית
 מטיפוס ישן. שרידי מכנסיים מתפוררות, הוא בועט קלות ברגלו, ולפתע הוא נחרד,
 נרתע מעט, שב ומסתכל בתדהמה. כאן שרידי גוויה, איך לא הבחין מיד. חייל מצרי
 עתיק טמון בחול. גוויה שנקברה בחיפזון. עצמות אפרפרות מסמנות צורה שנעלמה.
 הוא מרים עיניו אליה, והיא, כלאחר־פה:

"זה היה המרצה לציונות... לא מצא שפה משותפת עם החיילים... הרגיו אותם..."
 לשווא הוא מחפש את החיוך על פניה. היא, עודה רצינית, מצביעה על ברזנט שמוטל
 שם על ערימת ארגזים מרוסקים.

"וזה המרצה על החברה הישראלית. הוא לא היה משכנע. הוא היה אופטימי מדי..."
 ועכשיו הוא צוחק, צחוק קצר, פנימי, בלא הד, קטוע. מסתכל סביבו, בסמך אליה,
 מחפש את חיוכה, אבל היא עדיין רצינית, רק ברק שובב בעיניה. אם כן, לא

מטושטשת. הוא נמשך אליה, מצביע על כתם גדול בוואדי החשוך.
 "ומי שם?" הוא מתגרה.
 "זה הטיף לערכי היהדות", היא עונה מיד. "הרדים את כולם, גם את עצמו,
 וכשהתעורר..."
 ולפתע היא משתתקת.
 המרצה מאבך את מקטרתו. העשן עולה כחלחל באור הגווע על בגדיהם. הוא מצמיד
 את התיק אליו בחזקה, כבר נתקף אי-מנוחה, נרעד משהו. כוכב גדלק בשמיים. לפתע
 הוא מאבד את בטחונו.
 "מרצים משונים..." הוא מגסה למשוך את החוט הדק של בדיחות-דעת שירדה עליהם
 בגבעה השוממה, הפרוצה אל מרחב-נוף, אל אמת-מים רחוקה, מערבית, שעדיין זוהרת
 באור-יום. "לבושים שינלים עתיקים... בלואים..."
 סוף-סוף היא מחייכת.
 "כן, כך הם באים אלינו. לבושים בגדים ישנים. חושבים ששולחים אותם לסוף העולם.
 באים לתת הרצאות עם נעליים גבוהות, תיקים ישנים, כובעים משונים..."
 הוא נוגע בכובעו, סמוק כולו.
 "כן, הכובע הזה קצת משונה..."
 עכשיו הוא יטול אותה. קצת אומץ. להחזיק בה, להתגבר על הבחילה הקלה ולחפש
 בבשרה מקום חלק, ענוג, לקרב אליו את השפתיים לנשיקה ראשונה. בין-כה-וכה
 לא יגיע הערב לבסיס-הטילים.
 הוא מסיר את כובעו, משליך אותו אל הקרקע, מתקרב אליה, אבל היא מתחמקת,
 מתחילה לרדת בחזרה אל הגיף שכבר נבלע בחשיכה. גוחנת ליד אחד הגלגלים,
 מרימה ספק אבן ספק שריד של גולגולת.
 "ולזה היה נדמה שהוא מסוגל לענות על כל שאלה..."
 צוחקת בפראות, נכנסת ומתניעה.

ס

ובסיס-הטילים לא היה אלא במרחק פעוט משם, מוסווה היטב בגבעה שנחפרה כקן-
 נמלים. ומלבד טיפה של אור מרחפת על אנטנה גבוהה לא נראה כל סימן. אבל כשהם
 נעצרים בשער, באפרורית מאובקת, כבר נשמעת נהמה, כאילו כל הגבעה רועדת.
 ומבעד למחסום הוא רואה את צלחות המכ"ם המסתובבות לאטן, רשתות-הסוואה
 ענקיות ומבנים אטומים כמו ביצים מוארכות, משם אפשר להקשיב אל מעמקי המרחב.
 והגי'נג'ית כבר נוזפת במשמר המתמהמה, בקוצר-רוח, באדנות, כאילו עליהם אשמת
 הזמן שאיבדה. ושוב הם במעלה הגבעה, דוהרים, מעלים ענן אבק, והרעדה סביבם
 מתגברת, מצברים גדולים מחופרים בקרקע, מעלים שאון ומשב רוח גדולה.
 והכל בלי אור, בלי טיפה של אור. כל האורות טמונים ומוסתרים היטב. והנה כבר
 שוחות הטילים עצמם, אמיתיים, קטנים מעט ממה ששיער. והגי'נג'ית מגושת במש-
 עולים עקלקלים, כל הזמן חותרת כלפי מעלה. ומחיצות ברזל מתחילות לזרום ליד

הגיפ שקיבל תנופה, תעלות־קשר מחופות־ברזל, מדרגות ברזל משתלשלות אל תוך האדמה, ולאטה גם הקרקע עצמה מתכסה ברזל. סמוך לפסגה הם נעצרים, ליד מצבר ענק, רועם, והיא יורדת בזריזות, פותחת דלת, בשאבת לתוך נהרת אור, משאירה אותו עומד בחוץ, ביד אחת התיק וביד שניה סרט־הקולנוע, ולאחר כמה שניות היא כבר נפלטת חזרה, ניגשת אליו ומדברת בצעקה כדי להתגבר על הרעש הנורא. אבל הוא אינו מבין אף מלה, מבולבל לגמרי, מחייך, הולך ונמשך אליה. לבסוף היא רוכנת עליו מעט ובכוח משחררת מבין אצבעותיו הלופתות את סרט־הקולנוע, גוטלת אותו ממנו. מפקד היחידה נעלם לה פתאום, והיא צריכה למצוא אותו. פותחת שוב את הדלת ומכניסה אותו עכשיו לתוך נהרת האור, ולפתע נדמה לו שהלילה נעלם, שהוא נמצא בצהרי יום בהיר.

החלונות המוסווים, משוחים בצבע תכול, ואור הנורות הצהבהב המשתקף בהם, הם שיצרו לרגע אשליה של שמי־צהריים עמוקים, אביביים. אבל בסופו של דבר לא היה כאן אלא משרד צבאי, אולי חדר־המיבצעים עצמו. כי הקירות כולם מכוסים מפות ורישומים. ושני סמלים רובצים על מיטת־שדה ומשחקים שחמט, בוחנים בדממה את הנכנס, אחר משפילים עיניהם, מחייכים מעט זה לזה, אבל שותקים. והוא כבר מכיר את השיתוק הקל, את המבוכה המשוגה שתוקפים את החיילים כשמביאים להם לפתע מרצה. מניח את תיקו על הרצפה, מגער את המקטרת המכוסה אפר, ומתישב בכורסה עתיקה, שלל מצרי מאחת המלחמות, שוקע בין עתונים ישנים, רומנים־זעירים שהפכו סמרטוטים. דממה. רק קול המצבר נוהם עמום בחוץ.

ושוב השתיקה מוחצת אותו. קם ומתחיל להסתובב בחדר באי־שקט, מתבונן במצבת השמות, במערך הטילים, במפות מסומנות בעיגולים שחורים, כינויי־מחשב לכל הר, לכל גבעה. חיצים שלוחים אל לבה של מצרים, הרחק אל הגילוס המתפתל אל מעמקי סודאן.

החיילים עוקבים עכשיו אחריו.

"אתה יכול לשבת..."

"זה בסדר... תודה..." הוא נבוך מעט, כאילו תפסו אותו בקלקלתו. עדיין מסתכל במפות, בחציפות, כמי שהכל שרזי לו. מנסה לפענח איזה עקרון סמוי. אחר מרפה, מתקרב אליהם, נעמד ומסתכל בחיוך בלוח המשחק. כך, בשתיקה ארוכה.

"עד איזה טווח מגיעים הטילים האלה?" הוא שואל חרש.

והם כנראה כבר רגילים לשאלה.

"תלוי במה מעוניינים לפגוע..."

"לא, סתם... בלי לפגוע..."

"בלי לפגוע?..."

והוא מחייך לעצמו, מוותר, מוסיף להתבונן בסבך המשחק, אחר ניתק, חוזר אל

המפות, מנסה לאמוד בעצמו את קנה-המידה. ואז מתפרץ לחדר המפקד ; קצין צעיר, גבוה, דתי יפה-תואר, מן הקצינים-הילדונים, אדוני קווי-האש, שמתרוצצים הסריי-מנוחה, בלא דרגות, בין תעלות-הקשר. מוצא אזרח מרובע, אפל, עומד דומם, ומאבך מקטרת מול המפות החשופות, אצבעותיו מרחפות במרחבי סודאן.

"כן?...?" הוא לופת בחזקה את כתפו.

"אני המרצה...?", אומר המרצה, ולוחץ לפתע את ידו של הקצין.

"יש הרצאה הערב???" גדהם הקצין, פונה בפליאה אל שני הסמלים, וצונח על כיסא ליד השולחן.

אבל הללו מושכים בכתפיהם, מתחלפים בהתלהבות בסוסים.

המרצה במבוכה, מוצץ את מקטרתו.

"מי הביא אותו?"

"הג'ינג'ית הביאה אותו", פולט אחד החיילים, מחייך ערמומית אל חברו. והמרצה רואה חיוך שובב ניצת בעיניו של המפקד.

"הג'ינג'ית?... איפה היא?"

"הלכה לארגן את הסרט בינתיים... בטח מחפשת אותך".

עכשיו הקצין מתלהט ממש, נוטל מקל קטן ומתחיל להשתעשע בו.

"בזמן האחרון...?", הוא כמתנצל אל המרצה, "מפציצים אותנו במרצים. ואפילו לא מזהירים מראש..."

"מצדי... אני מוכן לוותר..."

"לא, למה? נסתדר כבר... על מה אתה מדבר?"

ושוב המרצה, במבוכתו הטיפשית, מתחיל לפרוש בזהירות את סחורתו. משהו על מצבן של האוניברסיטאות, או אולי זהותו של הישראלי, גם אפשר הציונות כנגד השמאל החדש, הוא יכול תמיד ללבות איזה ויכות. גם תמיד אפשר להשאיר לחיילים את הבחירה. שישאלו שאלות... סתם...

שני שחקני-השח משפילים ראשיהם. הקצין מאזין, גדהם מעט, שוקע בהירהורים.

"חבל שאתה לא יכול לדבר על משהו אחר... למשל... סמים... לפני כמה זמן הגיע לכאן מרצה שהתחיל בזה. החברה התלהבו ממנו. איך קראו לו?"

אבל השנים אינם זוכרים את שמו, רק זוכרים שבאמת היה מרתק. הביא להם דוגמות של סמים, ופה על השולחן הבעיר קצת חשיש ונתן להם להריח.

"כן... שמעתי כבר...?", אומר לבסוף המרצה, עוצר את חמתו הנוראה. "אני מצטער... אבל אני לא מומחה לסמים..."

ומשתררת שתיקה. ושוב, לשבריר של שניה, מדמה המרצה שעדיין לא ירד הערב, שעדיין בחוץ שמיים כחולים, שמי קיץ בהיר ומתוק.

"צבע החלונות הזה...?", הוא אומר, "מוזר כל-כך..."

אבל הקצין אינו מבין את תמהונו של המרצה. בינתיים כבר ירדה עליו השראה, החליט לעשות סדר:

"אכלת ? לא. אז תרד מהר לאכול. אל תדאג, אני כבר אמצא לך קהל שישמע כל מה שתרצה להגיד".
והוא מוציא את המרצה בחזרה אל תוך הלילה, חוזר ומנער בגערה את שני שחקני-השח שהשתלטו על מיטתו.

יא

ובמורד הגבעה, בדרך לחדר-האוכל, שוב לבדו הוא פוקח את עיניו סביבו, היטב-היטב. מתבונן בשוחות-הטילים, בצלחות המכ"ם, בפניסות לבונקרים, במצפרים הגדולים. וכל הזמן זורמים כנגדו חיילים, שעוד-מעט ייאספו להאזין לו. וכבר תחושה דקה של הנאה שבה אליו. וככל שהוא יורד, יותר בני-אדם רוחשים סביבו. עם רב. מתגודדים בחבורות. והוא מחפש את הג'ינג'ית, עמוד-האש שאבד לו, נעצר כפעם-בפעם לקול צחוק פרוע. לרגע נדמה לו שהיא מהבהבת במרכז חבורה עליזה, אבל כשהתקרב לשאול על חדר-האוכל גילה רק חייל ג'ינג'י קטן מדבר בהתלהבות, מפזר בדיחות.

ליד חדר-האוכל הונה אוטובוס, ומסביבו חיילי-מילואים שעתה-זה הגיעו, סובבים במדיהם המרושלים וברזביהם המיושנים, נקהלים לתכנן את סדר השמירות, זוממים כבר איך להימלט אל החופש. וחדר-האוכל ריק כולו, השולחנות ערומים. ארוחת-הערב כבר הסתיימה. טבח מבוגר, פניו עייפים, מביא לו סעודה של פעוטות. ביצה רכה, קקאו ודייסה. הוא אוכל, כדרכו, במהירות, ברעבתנות, ותוך כדי אכילה מסלקים את הכלים הריקים, מגקים את הפירורים סביבו.

הוא יוצא משם ועודו רעב, מבקש להדיח באיזו מתיקות את הטעם המר שבפיו. שואל כמנהגו על השק"ם, הולך וקונה כמה ריקים מצופים שוקולד, חפיסת סכיני-גילוח, טומן בכיסיו, יוצא, וכבר מסיר את העטיפה של הרקיק הראשון ומתחיל לכרסם, משתרך אט-אט בחזרה אל הפסגה. שלושה חיילי-מילואים לבני-שער, בחגור וב-קובעי-פלדה, עוצרים אותו, מנופפים ברשימות.

"בוא הנה...", הם מקיפים אותו. "באיזו משמרת אתה ?"

הוא מחייך :

"אני לא שייך אליכם".

"איך לא שייך ?"

"אתם טועים. אני לא באתי אתכם".

אבל הם אינם מרפים ממנו.

"אתה לא במילואים כאן ?"

"אבל לא אתכם. אני מרצה כאן".

"מרצה ? על מה אתה מרצה ?"

אבל הוא שותק.

"על מה אתה מרצה ?" הם דוחקים בו, מאוכזבים שאיבדו שומר.

אך הוא אינו עונה. בוחן בדממה את הדמויות המקומטות, המשולהבות. אינו עונה.

ועדיין אינם תופסים שאינו מתכוון לענות להם, והוא כבר ממשיך בדרכו, במעלה הגבעה, מבסיס המכ"ם אל בסיס הטילים. אוכל את הרקיקים בזה אחר זה, עטיפות-הכסף נושרות אחריו כמו סימני-דרך באפלה. כל הזמן מלקק את אצבעותיו המוכת-מות בשוקולד הנמרת. בודד, בזמן האחרון הפך בודד, סיגל לעצמו גיגונים של בודד. כבר התחיל ללכת לקולנוע בגפו וליד הרמזורים נתפס כמה פעמים כשהוא מדבר אל עצמו וחיוכי האנשים במכוניות הסמוכות גדלקים סביבו. הוא ממשיך בטיפוס אטי מתחת לרקיע צלול, מנומש באינ-סוף כוכבים. פעם-בפעם נעצר להתבונן בשוחות-הטילים, בוחן אותם, התפללות הזאת, הסתמי, השעמום, הגירושים הממתינים לו, האוננות הזאת לבד בלילות, הילד שנשחק בין שניהם. ולפתע, בהתלטה פתאומית, מסתכל כה-יוכה אם אין איש סביב, צונח אל עומק אחת השוחות מחליט למשש את הטילים במו-ידי. והנה הם לפניו, מכוונים אל האופק הבהיר, עמומים, ורדרדים. הוא נוגע בהם בזהירות, מתליק על כרסם, גדהם למצוא אותם חלקלקים מעט, לחים, כאילו משוחים בשמן דק, או בטל לבנבן. הוא שולח ידיו אל עבר החרטום הדק, אוחז בסנפירים. העצמה הזאת. באור הדק היורד מן השמיים הוא גוהר וקורא את המספרים והאותיות החרוטים על הדפנות. מלטף ביד רכה את הסבך השעיר של חוטים המש-תלשלים אל הפן. ולפתע נשמע זימזום דק, וכל החצובה על חמשת טיליה זעה לפתע לידו, בתחילה שמאלה, כאילו מתכוונת להכות בו. הוא ממהר להיצמד אל דופן השוחה, מוכן להתחפר. אבל החצובה מרפה ממנו, סוטה עיורת ימינה, ואחר בזיקפה עמוקה נוטה כלפי-מעלה ונעצרת. הזימזום נמשך מעט ופוסק. מישהו מפעיל את הטילים מרחוק, מציב אותם היישר אל השמיים, כאילו התכוון לירות בכוכבים.

הוא אוסף את התיק שנשמט, מטפס בחזרה, חזור, רועד, נתקל בשני חיילים שיוורדים במורד הכביש, תמהים לראות אזרח נושא תיק עולה משוחת-הטילים. נעצרים, מחכים עד שיתקרב אליהם, מאובק, ידיו משוחות בשמן-טילים.

"מי אתה?" הם נעמדים בדרכו, נוטלים לפתע סמכות. רציניים מאד.

"אני מרצה פה...", הוא עונה בפנים מחייכים, גלויים, שולט על התרגשותו.

"מה חיפשת שם?"

"סתם... לראות איך זה נראה מקרוב..."

"עוד היו מעיפים אותך לשמיים..."

אבל זה בדיוק מה שאני מבקש, הוא רוצה לומר להם. אבל רק חיוך מר מאיר את פניו, והוא ממשיך בהליכתו האטית האדישה, שלא לעורר חשד מיותר, ממשיך ובוחן שוחות-טילים אחרות, נעצר כפעם-בפעם. ושני החיילים עדיין תקועים במקומם, עוקבים אחריו במבטם. אט-אט הוא מגביר את קצב ההליכה, נופל ישר לידיהם של הקצין והגי'נג'ית שממתינים לו באפלה בקוצר-רוח.

"אכלת?" הם שואלים בדאגה, כאילו זאת היתה תכלית בואו לסיני. "בוא, כבר מחכים לך..."

והמרצה מוסר את עצמו, מתחיל לרדת אחרי הקצין במדרגות תלולות אל תוך האדמה, ופנסים קטנים כמו כוכבים מתחככים בשערותיו.

"עכשיו תתכופף...", הוא שומע את הקצין מתוך העומק, והוא מרכין מעט את ראשו שנחבט בתקרה בכוח רב. כאב אדיר פולח אותו. גשימתו נעתקת. הוא מתקפל על המדרגות, ראשו בין ידיו, עיניו מתמלאות דמעות. הקצין עולה אליו. משהו מבודח בקולו.

"גם אתה? כל מרצה מוכרח להטיח כאן את ראשו. מה קורה לכם?" אבל הוא אינו מסוגל אפילו לענות, קולו נחנק, ממשיך בירידה כפוף כולו, נכנס משתחוה אל הבונקר עצמו, שאור סגלגל מאיר אותו והוא מלא מכשירים, מסך־מכ"ם, לוחות־כפתורים, מחשב קטן, מוטות, ידיות, טלפונים, חוטים וכבלים. הכל צבוע בצבע ח'אקי־ירקרק. וזימזום דק מרחף באחת הפינות. "זה המרצה שלכם".

בחדר רק ארבעה חיילים. אחד ליד מכשירי־הקשר, אֶזניות על קדקדו, על מיטת־שדה, בצד, אותם שני שחקני השח, עודם ממשיכים במשחקם, ובפינה חייל גוסף, פרצוף אפל, טמום.

"זה כל הקהל?" שואל המרצה בבת־צחוק. מעולם לא היה לו קהל קטן כזה. "זה הקהל".

"אתה לא נשאר?"

"לא... אני צריך ללכת..."

"והקצינה הזאת...", הוא נתפס ייאוש.

"תבוא להוציא אותך מפה. אתם שם, תפסיקו עם המשחק..."

אחד משחקני השח הזינו כלי וקפא.

"מה הנושא?" שואל הקצין, אך אינו מחכה לתשובה. "אתה תגיד להם..."

ונעלם —

אם כן, הגיע הרגע. סוף־סוף. לשבור את השתיקה, להתחיל לדבר. כאב עמום בראשו. יום שלם המתין לרגע הזה. ממרחק הביאו אותו. באטיות הוא שולף את הגיירות מן התיק, משהה את רגע הפתיחה. אף שמגוחך, כאן בקיטון האפלולי הזה, קיטון העפר, מול ארבעה חיילים, לעמוד ולהחזיק ראשי־פרקים ביד כאילו הוא זקוק להם, כאילו אינו מסוגל לעמוד ולדבר בשטף, כמעט בלי הכרה, מתמכר למתיקות קולו, נגרר בדימאוגיה מוסתרת, בלתי־גמנעת, בעוד זווית־העיוות גדלה והולכת במשך ההרצאה.

הארבעה עוקבים אחריו במנוחה, עדיין בשתיקה. רגילים כנראה שכפעם־בפעם מטילים מרצה לתוכם, בין המיטות, ליד המכשירים.

במה להתחיל? אולי לנסות משהו חדש לגמרי. לשאול אותם קצת על עצמם. שאלות אישיות. מי הם? מה הם? מתי ישתחררו? מה התכניות? להתחיל אולי דווקא באפל הזה, שנראה אלים מעט, שאולי זקוק לחמימות, למלה טובה.

הוא נוטל את הכיסא ומעמיד לפניו, מוריד את השעון, מתיר את כפתורי המקטרו, נגרר לגיגוני מרצה בלתי־גמנעים, את ידיו מחפך, רוצה לפתוח חרש חרש בקול

גמוך, הנה, המשפטים הראשונים כבר רוחשים בתוכו, עדיין לא קשורים למשהו מסוים, רק בהמשך הם מחליקים אל עבר אחד הנושאים. מה זה יהיה הפעם? אולי—פני החברה הישראלית בסיכסוך ממושך, ניתוח מר של המציאות שלקראת סופו הוא מקבל פתאום, וללא סיבה, איזו המראה אופטימית. אך על-פני מסך המכ"ם מגלה המרצה את פרצופו, כמו מטרה ברשת הקווים הלבנים, הדקים, הממוספרים של האיזור. עיניים שקועות, פנים ירקרקים מעייפות, ערימת שער סבוך, ועל המצה דם, אם כן, יש דם. לכן הכאב שאינו מרפה. הוא נוגע קלות במצחו, מחייך אל החייל האפל.

מה השעה?

"יש לכם אולי קצת מים..."

האפל מושיט לו מימיה.

הוא יוצק מעט מים על ראשו, אחר שותה מעט. המים נספגים בעפר לרגליו. ולפתע, רעדה אוחזת בו. השתיקה שלהם. הוא מתקדם לעבר המכשירים, מחייך בנעימות. מוגג גדול שמזדקר שם מתוך הלוח מושך את עיניו.

"בשביל מה זה?" הוא מורה עליו, כאילו השאר ברור לו.

"להדליק את האור כאן", עונה האפל בסבלנות, ורק הוא מנהל אתו מגע כלשהו.

"את האור?" המרצה תמה, לא מאמין. "אפשר?" והוא מזיז את הידית עד סופה, מחכה בסתר לבבו להתפוצצות רחוקה, אבל רק שורה של אורות קטנים גדלקת בלוח-המכשירים. הוא חוזר ומכבה. מעודד מן החירות שניתנה לו לגעת במכשירים. ידו מגששת, מבקש לדעת עוד.

"איפה?... איפה לוחצים כדי לשלוח את הטילים?"

"בשביל מה לך?"

"סתם... רק לראות את הכפתור הזה..."

"אין כפתור כזה... גם לא בדיוק לוחצים..."

הוא מתבונן היישר בעיניו הפהות של החייל. האם כבר מתעתעים בו? הוא נסוג בחזרה אל ניירותיו המוטלים על הרצפה. כאן, בבונקר, מתחת לפני האדמה, באמצע המדבר, הוא עומד מול ארבעה חיילים וצריך לדבר בפניהם, להמתיק את שיעמום הימים הארוכים, לתת להם קצת ידיעות, אפשר גם אידיאולוגיה, רצוי אמונה. בקיצור, לעורר את רוחם. תמורת זאת הוא פטור משמירות-לילה.

ועכשיו הוא מחליט להתחיל. אי-אפשר עוד להתחמק, צריך לתת את ההרצאה הזאת. יהי אשר יהי. כל היום התפל, האבוד נושר ממנו כמו קליפה ריקה. בלחש הוא מתחיל לגלגל את המלים הראשונות. ויחד אתו, בקול שקט, גם הקשר מתחיל לדבר אל תוף השפופרת שתלויה על צווארו, מסתכל במרצה ומדבר עם מישהו במרחקים שעכשיו כבר עונה, ובקול צלול מוסר את תחזית מזג-האוויר, את עצמת הרוחות, את בהירות האור. והקול עולה מתוך רמקול קטן שתלוי באחת הפינות. והכל מקשיבים במתיחות, והקשר אף רושם את הפרטים על טופס לפניו.

וכשוב הדממה המרצה חוזר בהיסוסו אצל המכשירים, חיוכו המר מאיר את פניו.

"אפשר להתקשר גם מכאן לארץ..."

"עכשיו?"

"אם אפשר, לרגע קל..."

והקשר קם ממקומו, מסיר את האזניות מראשו, מניח אותן על ראשו של המרצה, ובתוך כמה שניות וכבר הטלפון מצלצל בביתו, והילד שוב מרים, וקולו צלול וחם וקרוב, כמו נגע בו.

"אבא איננו, אמא יושנת", הוא שומע את הילד עונה מוכנית, בלא שנשאל עדיין דבר.

"יורמי, זה אבא כאן... אבא..."

ועכשיו הילד שומע אותו.

"זה אבא. אמא עוד לא קמה?"

"לא".

"תעיר אותה. לך מיד להעיר אותה. אתה שומע?"

"כן".

אבל הילד לא הולך, לא רוצה להינתק מהטלפון, נשימותיו על סף בכי. "יורמי...", הוא לוחש אליו והחרדה אותה בו. פניהם של החיילים נשואים אליו, עוקבים אחר השיחה. בשתי ידיו הפנויות הוא מלטף את הכפתורים שלפניו.

"מה אתה עושה עכשיו?"

"כלום".

"כבר אכלת?"

"לא".

"עוד-מעט אני חוזר הביתה".

"אבא?..."

"כן".

ולפתע הילד מתיפח, מעומק עזיבותו, אינו יכול עוד לעצור, בכי יבש, נוקשה, מתגבר והולך, בעצמה, בלא להפסיק, והיושבים בחדר סביבו חיוך קל מאיר אותם, ורק עכשיו הוא נזכר שפל הזמן הם שומעים את השיחה מבעד לרמקול והוא מסיר את האזניות הבוכיות מראשו, מחפש לשווא איך לנתק את השיחה, עד שהקשר מסייע בידו, והבכי הצלול מתרחק לאטו.

ולפתע הוקל לו. הוא ויתר על ההרצאה. ניגש לאסוף את ניירותיו, מעלה את השעון בחזרה על ידו, ביקש לומר משהו והתחרט מיד. לא להוציא מלה אחת. שחקני-השח תמהים לרגע, אחר מזיזים את הכלים הבודדים שעוד נותרו על הלוח. הקשר נוטל קברג ומפרק את השפופרת. רק החייל האפל, אינו גורע עיניו ממנו, אבל המרצה מתחמק ממבטו, מפשפש בתיקו, מוציא את ספר-השירים שמצא בבוקר בתאו, מתישב, מתחיל לקרוא, בקושי קולט את צורת האותיות, השיעמום אוחז בו. הוא מכיר את הרומנטיקה המתחכמת הזאת, שירים סנטימנטליים על אף המבנה המרוסק. אבל הוא ממשיך בקריאתו, הופך בלאות את הדפים, עיניו עצומות כמעט. צריך להתגרש, להתחיל בחיים חדשים.

ועיניו של החייל האפל אינן מרפות ממנו. עדיין מקווה להרצאה, לבשורה ממנו? והוא שוקע בספר-השירים, מוסיף לעלעל, בלי תקוה, מוצא לפתע שיר נפלא, מהשורה הראשונה זה היה ברור, כאילו היפו בו. קרא במהירות, חזר וקרא בשנית. שלושה בתים פשוטים, צלולים, כל מלה במקומה, מוטלים כפנינים בערימת התבן. אולי גנב אותו ממישהו? הוא שב וקורא, בפעם הרביעית, כאילו התכוונו אליו אישית. הוא חוזר וקורא, אחר מרים מעט את עיניו. היושבים בפונקר נראים לו מטושטשים, לחים מעט. ומסך-המכ"ם שלפניו מתכסה נקודות לבנות, מתרוצצות, כמו בהרת, כמו התקפת מטוסים.

"יש כאן משהו..." הוא מבקש לומר להם, אבל אף אחד אינו מסתכל לעברו. כל אחד שקוע בשלו. גם החייל האפל נואש ממנו, קורא רומן-זעיר ששלף מפיסו, שפתיו פשוקות בהתרגשות.

יב

ובשמונה נופל עליו צל. הג'ינג'ית בפתח, באה בלי קול, רגועה מאד, תת-מקלע על כתפה, מתבוננת בו יושב במרכז הפונקר, ראשו מורכן, ספר-השירים מוטל על הקרקע לפניו.

"גמרת?" היא שואלת ברפות.

והוא אינו עונה, אבל קם מיד, מכניס את הספר לתיק, ואינו נפרד לשלום, עולה אחריה במדרגות, מגשש דרכו, כפוף, נזהר, אבל גם נכון לחבוט שוב את ראשו. אלא שהפעם היא ממתינה ליד המכשול, מניחה יד חמה על קדקדו, מרכינה אותו עמוק-עמוק. ושוב הוא בפסגת הגבעה, אל מול הנהמה האכזרית כמעט של המצברים, חותם על טופס שנותן לו הקצין הדתי, נראה המום ומבולבל, בגדיו סתורים כאילו קם משינה. העיקר שהיה פה. ואור שמהבהב מאחד הביתנים מגלה את הקהל שנמנע ממנו. עשרות חיילים יושבים דחוסים בחדר מעלה עשן, מרותקים לסרט שהביא ממרחקים. והוא רוצה להטיח מלים חריפות כנגד שניהם, אבל לנגד עיניו היא ניגשת אל הקצין, נושקת אותו, והלה נרתע מעט.

ועכשיו הם במורד, והברזל המרשרש מתחת לגלגלים הופך שוב עפר, והטילים, צלחות המכ"ם נמחקים באפלה כלא-היו. ובשער התחלף המשמר בינתיים, וחיילים זקנים הם שעוצרים אותם. הג'יפ היוצא אל החירות מעורר את קנאתם והם משתדלים לעפבו, מאירים לתוכו בפנסים קטנים, רושמים מספרים, מפשפשים בפנקס-העבודה; לבני-שער, פניהם קמוטים, ממלאים בעקשנות איזו רשימה, משתאים שוב ושוב אל הג'ינ-גית שליד ההגה, קורצים אליו, ולבסוף, בהיסוס, מרימים את המחסום. ושוב הם בפביש הישר כסרגל, והוא מסתכל לאחור וגבעת הטילים כלא-היתה. רק טיפה אדומה מרחפת על אנטנה שנעלמה. ונוח לו שכך אובדים הדברים, נמחקים במהירות מאחוריו. והוא מסתכל בג'ינג'ית השותקת לידו, רכונה על ההגה, נוטה קדימה. שקועה בנהיגה, תת-המקלע בחיקה, מוארת באור הפנסים החוזר אליהם מן הכביש. שריד דהה של הוויה אחרת.

והוא שולח יד ונוגע קלות בירכה.

"הגבעה הזאת..." הוא מצביע על הנוף האפל, "כבר עברנו אותה?"
 "עדיין לא..." היא מחייכת במבוכה. ולא עברה שעה קלה ולתדהמתו הוא רואה איך
 שוב הגי'פ עוזב את הכביש, נוטה אל דרך-לא-דרך, ובתנופה המופרת, בלא להאט,
 מתפרץ למעלה.

יג

שוב הוא בעקבותיה, מטפס על הסלעים, מסתובב בין הנקיקים הקטנים, דורך על
 מיכלים חלודים, יריעות ברזנט מסתבכות ברגליו. באור קלוש של הפוכבים הוא
 מבחין בארגזי-התחמושת השבורים, נושם את רוח המדבר הצוננת, רואה את הנוף
 הנפרש אל גבול מצרים, את התעלה הרחוקה שאפילו עכשיו, באפלה, זוהר רפה
 עדיין קורן מתוכה.

איך יכול היה לשכוח את המקום הזה? איך לא זיהה מיד את הגבעה הסלעית הזאת?
 כאן הצניחו אותו. עכשיו הוא זוכר בבירור. ביום הרביעי למיבצע, בלילה. הקרבות
 העיקריים כבר עמדו להסתיים, המלחמה הוכרעה, והם ישבו ארבעה ימים ליד מטוס-
 דאקוטה ישן שתאריך של מלחמת-העולם השניה חרוט בו. בשדה-תעופה קטן, בכור-
 ננות מתמדת, מנותקים ממה שהתרחש, מאוכזבים שלא לקחו אותם למסע שנראה
 ממרחק כהרפתקה נפלאה. שכבו על האספלט, בקצה המסלול, מתחת לצלבי המנועים,
 ואחת לשעות אחדות היו מביאים להם מקלע נוסף, שק תחמושת, עוד מכשיר-קשר,
 אלונקה, ורותמים אותם אליהם. מיום ליום נעשו כבדים ומסורבלים יותר עד שבערב
 הרביעי, עם דימדומים, העלו אותם לפתע למטוס שהתעורר לחיים, ואחרי טיסה של
 שעתיים הצניחו אותם כמו חבילות ציוד חיות בשטח-ההפקר בין הצבאות. רוח
 מזרחית קלה נשאה אותם ברכות אל הגבעה הזאת. תחילה ניסו להתחפר, אחר ישבו
 והמתינו, נרגשים, רועדים מקור, לפוחות המתקדמים. לקראת השחר ניתכה עליהם
 אש-תופת מאותה יחידה שלבואה המתינו. רק כעבור כמה דקות, כשנוצר הקשר,
 חדלה האש. חייל אחד מביניהם נהרג. לבסוף הגיעו היוזרים, עליזים ורועשים, שיכורי
 התקדמותם במדבר הנכנע. לקחו מהם את הציוד והתחמושת, ואותו עם הגווייה שנות-
 רה העלו על הגי'פ והחזירו לעורף. תקופה ארוכה עדיין היה מסתובב בתחושה של
 רמייה.

"איך היתה ההרצאה?" היא עומדת במרחק-מה ממנו, תת-המקלע נטוי כלפיו, מתבו-
 ננת איך הוא מסתובב נרגש בין האבנים.

הוא נעצר, מישיר מבטו אליה.

"ההרצאה?" הוא מחייך קלות כנוזפר. "בסוף לא היתה... שתקתי..."

"שתקתי?"

"כן, למה לא? המרצים הקודמים ודאי אמרו את הכל. מה היה לי להוסיף?"

היא צוחקת, בפירוש משהו הוקל לה.

הוא מתקרב אליה.

"סתם? לבלבל את המוח? ללבות בעיות מדומות? אפילו שיכולתי..."
והוא קורס לפתע על סלע למרגלותיה, חובט את מקטרתו בכוח באבן שלפניו, מר-
נפש, עקשן.

"ואני חשבתי שנרדמת", היא אומרת.

הוא אינו עונה, כמו סכר זהמוטט בתוכו. ידיו מושלכות לצדדים, נוגע בשית, בפיסות בד, שברי מתכת, שוקע לתוך השרידים הרופפים שמסביבו. מניח ראשו בזהירות על הקרקע, מסתכל בתנועתו המהירה של הרקיע, שערפל דק הולך ומעכיר אותו. מעליו הפנים המכווערים, המנוקדים, עם עטרת הקוצים האדמדמה. העצבות הזאת. הוא עוצם את עיניו.

"צריך לקבור את המרצה הזה... אי-אפשר להשאיר אותו חשוף כך... יותר מלחמות כבר לא תהיינה כאן..."

"אתה בטוח? " היא אומרת בלעג.

"ראיתי את העצמה הזאת... נגעתי בטילים... מי יוכל לפרוץ לכאן?..."
"צריך לזוז...", הוא שומע אותה.

אבל הוא אינו רוצה לזוז, מתחפר במקומו, נלפת אל שארית החירות, מוכן להישאר ללון במדבר, אולי אפילו לתת את ההרצאה שלא נאמרה. הרי אפילו את שמו אינה יודעת.

אבל היא אינה מעוניינת בהרצאה שלא נאמרה, רוצה להיפטר ממנו. ניגשת אל המרצה המתחבט על הקרקע, נוגעת בו, מנסה להרימו, והוא, כמו מתוך חלום, רוכן ומנשק את כף-רגלה האדירה, לבנת-הספיר, שלמגע שפתיו לא היתה עוד צחה אלא מזוהמת, גרגרי חול מילאו את פיו. ועכשיו היא גרתעת, מנסה להתיק אותו ממנה, גוררת אותו קימעה על-פני הקרקע, מקימה אותו, והוא חש בעצמתה, בידיה החזקות.
"לא תספיק לחזור הביתה..."

ד

את גרם-המעלות שומטים ממש מתחת לרגליו, ואך נכנס למטוס וכבר תנועה מתרחשת, כאילו כניסתו היא שהפעילה אותו. ושוב, הוא אזרח יחיד, והחיילים, גלויי-ראש, יושבים שקטים, מנומסים מאד, מרשרשים בעתוניהם, אפילו אינם מעיפים מבט אל המאחר. והוא שוקע מיד במושב האחורי, הריק, חוגר את חגורת-הבטחון, מתבונן איך לפידי האש נעלמים אחד-אחד מן המסלול, ולא יצאה שעה קלה וכבר הוא נתקף שוב שיעמום, קם באי-השקט הנצחי שלו לחפש איזה חייל או חיילת כדי לשבת לידם. ואז, בקדמת המטוס, הוא מגלה את ראש-השיבה של מפקד הסוללות, אשר לפני כמה שעות שוחח אתו בבסיס הערפי. הוא מתישב לידו, מחייך בנעימות, אך הלה אינו מזהה את המרצה, ממשיך בקריאה, באותה חוברת, באותה דבקת. המרצה ממתין מעט, אחר מניח בזהירות אף כף-ידו על ברזלי דרגותיו. הקצין גרתע.
"אתה כבר לא מזהה אותי. אני המרצה שלכם".
"איזה מרצה?"

"אצל הסוללה, ב־612".

הלה מסיר את משקפיו, גדהם, כאילו ראה רוח־רפאים.

"אתה ? ... חזרת משם..."

"חזרתי..."

"והם הקשיבו לך ?"

"ודאי. היו דוממים. בקושי ניתקתי מהם".

"התנהגו אתך בחסד. תמיד הם קשוחים עם המרצים".

"אבל לא אתי. התנהגו נהדר. הראו לי את הנוף, הורידו אותי אל שוחות־הטילים,

פרשו את המפות, הכניסו לחדרי־הפקרה, הראו את המכשירים, המכ"ם, הכל... הסבירו

את המנגנונים... כמעט ויריתי בעצמי טיל אחד..."

הקציין נרתע לאחור, מוטרד. ידיו של המרצה השחורות משמן, העפר שדבק בבגדיו,

פניו הלוהטים וכתם־דם עליהם, ובנוסף לכך הצווחה הקלה שכבר מתגנבת לקולו.

"חוויה נפלאה לראות את העצמה הזאת... ההסוואה המושלמת... בלי טיפה של אור..."

ומבעד לחלון, בין המדבר האפל והשמיים, הוא מגלה לפתע את עצמו, שט במתינות

בחלל, פניו כבדים, יגעים, וזקן כמו אֵד אפרפר על לחייו, בשערותיו מסתבכים

הכוכבים.

"דבר אחד לא הבנתי...", הוא נצמד עדיין לקציין הקשיש, "עד איזה עומק הטילים

האלה מסוגלים להגיע..."

"עד איזה טווח, אתה מתכוון".

"טווח, כמובן, טווח".

"תלוי במה אתה מעוניין בדיוק".

"במקסימום...", מתלהט המרצה לפתע.

אבל הקציין נתקף קוצר־רוח.

"לא, במה אתה רוצה לפגוע ?"

"לא, סתם... בלי לפגוע".

"בלי לפגוע לא יורים".

המרצה מרכין ראשו. אין כל תקוה שיבינו אותו. ובינתיים הקציין מנסה כבר להיפטר

ממנו, לנתק מגע. מרכיב בחזרה את משקפיו, מגביה את החוברת אל עיניו, ושוקע

שוב בקריאה. ולמטה בישימון צומח אור, ועוד אור, ושוב אור. סימנים של יישובים,

כפרים, דרכים מוארות, צמתי־דרכים, אורות עולים על אורות, והנה גם הים, והחוף

המתקרב. תל־אביב מתרוממת אליהם.

והדלתות נפתחות, והכל קמים, והקציין מתחמק ממנו בזריזות. והוא יוצא אחרון מן

המטוס ומגלה בחוץ גשם. גשם אביבי שטף את העיר. ופתאום אין בו רצון לשוב

הביתה, הוא מסתובב שעה קלה על המסלול השמש, בין השלוליות, חוזר לבית־

הנתיבות המתרוקן, ומתחת לגגון פרוץ הוא מוצא טלפון. טיפות גשם מצליפות בו

אלכסונית.

"זה אני", הוא אומר לאשתו שמרימה את השפופרת, "את שומעת אותי ?"

"כן".

ושוב, הצינה –

"מה קרה ? איפה הילד ?"

"הוא ישן".

"בסוף הצליח להעיר אותך..."

"לא... מצאתי אותו ישן לפני הטלביזיה".

כל אחר-הצהריים הילד מסתובב בודד. בסוף הם יהרגו אותו.

"מה קרה ? מה קרה לך ?" הוא מתלהט, הגשם מכה בו. כאב-ראש מתחיל לנקוב בו.

"מה אתה רוצה עכשיו..."

היבושת, השנאה.

"הייתי בסיני, בבסיס-טילים, טילפנתי כמה פעמים. מה קרה לך ? מה נרדמת כך ?

כבר כמעט יממה שאת ישנה..."

והיא שותקת.

"את שומעת ?" קולו מתרכך לפתע.

"כן".

"תגידי, מה קורה לך ?"

"מה איכפת לך".

הקיפוח הנצחי הזה, האיבה הלא-משתנה. אולי אפילו ניסתה להתאבד. אם כן, עדיין

מלחמה. והוא לפתע היה מוכן לוותר, למחול. כאב-הראש מתגבר. המקטרת כבויה

נוטפת מים בידו. הוא מתנודד מעט מתחת לסככה הפרוצה. אבל הוא יחזור הביתה

נכון לקרב.